

Den moderna människan – en spaning i samtiden

Mikael Kurkiala
Forskare vid analysenheten

Omvärldsanalys

Att sammanfoga
fragment till
helheter och
mönster

Några fragment

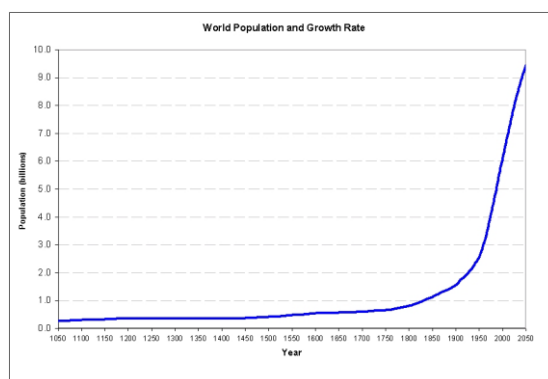
- Barnens **skogsbesök** halverades under perioden 1988-2007.
- En av fyra svenskar har **problem med att sova**.
- Den mest populära "appen" i december 2015 var **7-minuterträningen** som ersätter en timmes "normal" träning.
- Lyssnarna kan **själva välja uppspelningstakten** på nedladdningsbara ljud- eller videofiler (Podcast).
- **Psykisk ohälsa** utgör cirka 46 procent av alla pågående sjukskrivningar i Sverige
- Hushållen **slänger** mer än dubbelt så mycket ätbara livsmedel per person och år som för 40 år sedan.
- I Sverige väljer 95 procent av föräldrarna **abort vid** besked om **Downs syndrom**. I Finland är motsvarande siffra 50 procent.
- Svenskarna är långsammast i världen på att **begrava sina döda**.
- Genomsnittstiden som vi besöker en web-sida är **17-22 sekunder**.

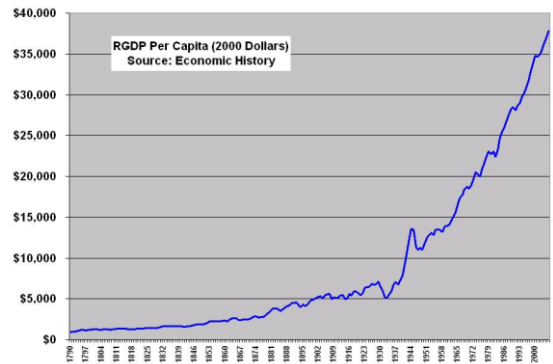
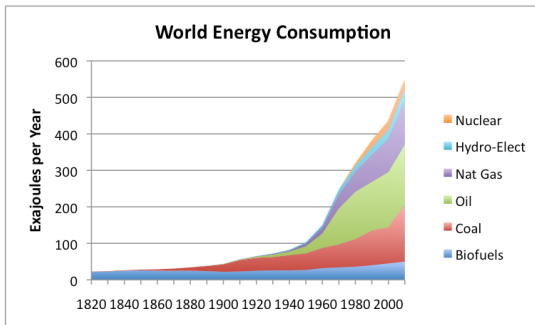
Några djupgående trender:

- Individualisering, fragmentering och avsaknad av stora berättelser
- Nostalgi
- Globalisering och gränsupplösning
- Mer av allt, ökat tempo
- Marknadens hegemoni
- Rädsla och minskad tillit
- Ökad polarisering

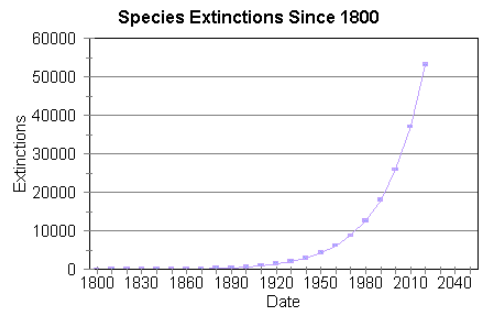
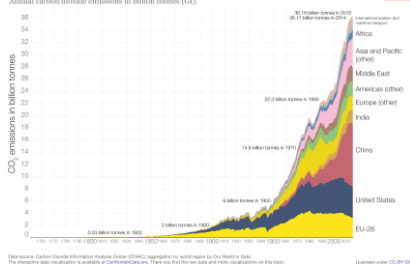
Med ett ord: överhettning

Ett system och en tillväxtprocess som saknar
"termostat" och därför går överstyr.

Global CO₂ emissions by world region, 1751 to 2015
Annual carbon dioxide emissions in billion tonnes (Gt).

Rekordmånga på flykt – gränser stängs

- 68,5 miljoner människor på flykt under 2018.
- Globaliseringen gynnar i synnerhet rörlighet av kapital, varor och råvaror.
- Antalet internationella migranter ökade från 65 miljoner 1960 till 214 miljoner 2010.

Ökande klyftor

- 82 procent av den totala förmögenhet som genererades globalt under 2017 gick till den rikaste 1 procenten av jordens befolkning. De 3,7 miljarder som utgör den fattigaste hälften fick inte någon förmögenhetsökning alls.

Alla dessa förändringar till trots...

...är människans grundläggande existentiella predikament nog det samma som det alltid varit.

Men de arenor där vi kan utforska detta predikament krymper, äts upp, koloniserar.

Människor kommer alltid att söka efter mening.

Den intressanta frågan är var och hur detta meningsskapande kan ta form.

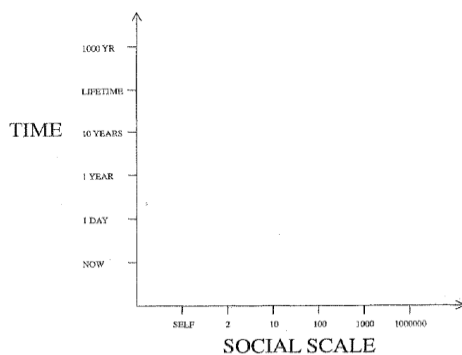

FIGURE 6.1 The social-temporal grid. This can be used to map different kinds of decisionmaking, showing that conventional notions of selfishness and altruism form a continuum.

"The Great Unbundling": Från helheter till fragment

- Grupper → individer
- Skivor → låtar
- Tidningar → artiklar
- Kunskap → information/data

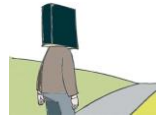
Jag behöver inte veta var jag är
för att ta mig dit jag ska.

Globalisering och gränsupplösning

- Gränsen mellan här och där; hemma och borta, centrum och periferi tenderar att upplösas.

Otydlighet föder
längtan efter
tydlighet

LINKÖPING SKA BYGGAS
MED TRYGGHET
OCH TRADITION!

Nostalgi

- De ideologier som idag bättre än andra lyckas mobilisera människor präglas av nostalgiskt tillbakablickandet.
- "1900-talet inleddes med en futuristisk utopi och slutade i nostalgi" (Svetlana Boym).

Vem ska
bort?

Mer av allt

Uppmärksamhet – inte information – har blivit
den nya bristvaran

TV-premiär
i Sundsvall
1959

Eftersom informationsmängden ökar (men
inte vår tid) måste informationen
ompaketeras – kortas ner, komprimeras,
förytligas.

Internet

Den kanske största kulturella omvälvningen sedan Gutenbergs tryckpress.

Svenskarna och internet 2018

- Vart fjärde spädbarn 0–12 månader använder internet.
- Unga mellan 16 och 25 år ägnar i snitt nästan en hel arbetsvecka – 40 timmar – åt internet.
- 1,1 miljoner svenskar, drygt 10 procent av befolkningen, lever i "ett digitalt utanförskap"

- Var tredje förälder umgås med mobilen istället för sina barn under middagen.
- 54 procent av ungdomarna (15-20 år) kollar på mobilen när de äter, bland dem i övre medelåldern (50-64 år) är motsvarande siffra 59 procent.

Enligt en undersökning publicerad av Kairos future 2016 anser mer än hälften av dem som är födda mellan 1987 och 2000 att sociala medier gjort människor mindre sociala och en av tre säger att sociala medier påverkat deras liv negativt.

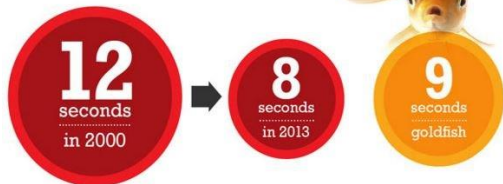
William James (1842-1910)

Den vuxna människans medvetande är som en flod som långsamt följer sin fåra i riktning mot sin destination. Barnets, däremot, är som en sprittande vårbäck och rör sig oförutsägbart hit och dit.

Multitasking

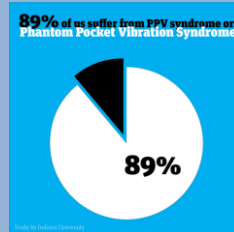

The average human
attention span

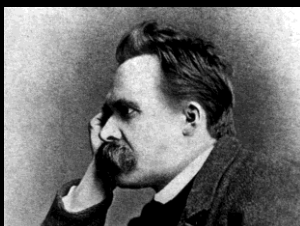

Phantom pocket vibration syndrome

- “the sensation and false belief that one can feel one's mobile phone vibrating, when in fact the telephone is not doing so”.

Oandlighet beror på oförmågan att bjuda motstånd mot en retning, oförmågan att bemöta den med ett nej

(Friedrich Nietzsche:
Avgudaskymning)

Accelerationssamhället

Snabbare informationsflöden, snabbare fordon, snabbare mat, snabbare (dvs. kortvarigare) förhållanden, kortare tid för varje enskild syssla.

Kvalitet kräver tid

Marknadens hegemoni

”Sfärekonomi” – Det finns inte *en* värdeskala, utan flera.

Varor som tillhör *samma sfär* går att byta mot (”översätta till”) varandra. Varor som tillhör *olika sfärer*, däremot, går inte att byta mot (översätta till) varandra.

Överskottseffekter ("Spill-over effect")

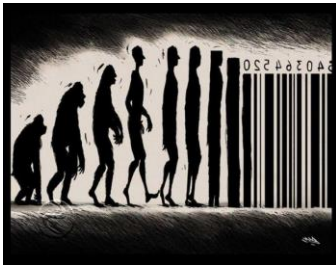
- En logik anpassad för avgränsade sfärer av livet – teknologi, ekonomi – smittar ner andra sfärer.
- I längden kan detta medföra att ett enda tänkande, varande och en enda rytm fyller upp allt moraliskt och socialt utrymme i samhället.

Vårt symboliska centrum har förskjutits från det organiska mot det mekaniska och ekonomiska

"Det mest framträdande draget hos konsumtionssambället – hur omsorgsfullt det än döljs eller mörkläggs – är att konsumenterna förvandlas till varor."

Zygmunt Bauman: *Konsumtionsliv*

Några axplock...

- "Familjens projektledare säger upp sig"
- "Sälj dig själv och ta betalt"
- "Visa ditt rätta jag: utveckla ditt personliga varumärke för att nå dina mål och skapa mervärde för andra"
- "Ett starkt personligt varumärke: din vassaste konkurrensfördel"
- "Marknadsför dig själv: hur du paketerar din kompetens till en säljbar produkt"

- De platser där vi kan agera i dessa roller – som varor och konsumenter – gynnas och förmeras.
- Gallerior expanderar på det fria rummets bekostnad.

Rädsla och polarisering

There should be a "total and complete shutdown" of Muslims entering the United States

Rädsla

- är en förutsättning för överlevnad
- funktionell rädsla -> dysfunktionell rädsla

"Vi rekommenderar dig att inte låta någon okänd hjälpa dig med din väska"

Rädslokultur

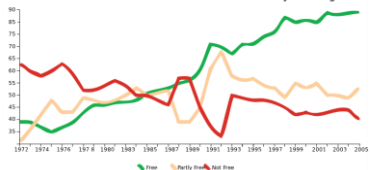
"Det paradoxala med rädslokulturen är att den växer fram i en tid då vi av allt att döma lever ett tryggare liv än någonsin förr"

Lars Svendsen: Rädslans filosofi (2007)

Kanske inte läge att klaga?

- Medellivslängden har ökat från 53 år i början av 1960-talet till drygt 70 år idag.
- Sedan 1990 har barnadödlighet för barn under 5 år globalt sett halverats.
- Massiva vaccinationskampanjer under de senaste knappa tre decennierna har minskat antalet poliofall med 99 procent.
- Drygt en miljard människor har rest sig ur extrem fattigdom och den globala medelklassen har vuxit markant.
- Enligt World Economic Forum är Sverige ett av världens bästa länder att leva i.

Freedom in the World 1972-2005 Country Rankings

Characters™

Flickor i åldern 16–24 år är den grupp som rapporterar de högsta nivåerna av stressrelaterade besvär.

52 procent av de äldre i äldreomsorgen uppger att de upplever besvär av ångslan, oro eller ångest.

Aaron Antonovsky

- Psykisk överlevnadsförmåga kan knytas till tre faktorer:
begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet.
- Sammantaget utgör den psykiska överlevnadens tre komponenter en "känsla av sammanhang"

